

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Областен управител на област Пловдив

изх. № 0кд-05-6
28-02-2025

ПРОТОКОЛ № 1

от заседание на Областна комисия „Военни паметници“,
проведено на 24.02.2025 г. в заседателна зала 300 на
Областна администрация – Пловдив

Днес на 24.02.2025 г. (понеделник) от 11:00 ч. в Заседателна зала 300 на Областна администрация – Пловдив се проведе от заседание на Областна комисия „Военни паметници“.

Първото за настоящата календарна година заседание на комисията, която отговаря за опазване, поддържане и възстановяване на военните паметници на територията на областта бе официално открито от Областния управител проф. д-р Христина Янчева, която е и председател на областната комисия.

В заседанието взеха участие г-н Атанас Хаджиев – Съюз на ветераните от войните в България, г-н Стоян Иванов – директор на Регионален исторически музей – Пловдив, г-н Светослав Драгневски – представител на Военно окръжие I степен Пловдив, представители на общините в Пловдив област.

Проф. Янчева откри заседанието на Областната комисия „Военни паметници“ като благодари на присъстващите, че са се отзовавали на поканата и напомни, че Заповедта за сформирането на комисията е актуализирана през месец юли 2024 година. В нея са включени по един представител от всяка община в Пловдив област и представители на военно - патриотични съюзи. Извършената промяна е съгласно чл. 6 ал. 2 от Закона за военните паметници. Проф. Янчева представи г-жа Кристина Алексова – главен експерт в отдел „Социални инвестиции и военно историческо наследство“ към Министерството на отбраната, която се включи онлайн.

Областният управител прочете дневния ред на заседанието като напомни, че той е изпратен на общините още през месец януари 2025 година:

1. Разглеждане на писмо от Министерство на отбраната с Рег. № 21-45-9 от 20.01.2025 г., касаещо финансово подпомагане на дейностите по опазване, поддържане и възстановяване на военни паметници, посредством Постановление на Министерския съвет (ПМС) за отпускане на допълнителни трансфери към бюджетите на общините.

По тази точка са постъпили предложения от общините Първомай, Хисаря, Брезово, Куклен, Калояново и Карлово, които ще бъдат разгледани и приоритизирани.

2. Други.

Установен е наличен кворум за откриване на заседанието и е прието предложението за дневен ред.

По точка 1 от дневния ред проф. д-р Янчева припомни, че съгласно чл. 5, ал. 1 от Закона за военните паметници (ЗВП) държавата и общините полагат грижи за военните паметници на територията на страната. Във връзка с това, за финансовото подпомагане на дейностите по опазване, поддържане и възстановяване на военни паметници, ежегодно посредством Постановление на Министерския съвет (ПМС) се отпускат допълнителни трансфери към бюджетите на общините. Тя запозна присъстващите с информацията от писмото, съгласно която предложенията за ремонт на военни паметници следва да бъдат подадени от общините за разглеждане, обсъждане и подреждане по предимство на заседание на ОКВП. Към тях е необходимо да бъде приложена следната документация: актуални снимки на военните паметници и извършено обследване на моментното им състояние, въз основа на което са изготвени количествено-стойностни сметки с подробен разчет на ремонтно-възстановителните дейности и разходите. Предложените военни паметници следва да са вписани в Националния регистър на военните паметници.

Не се одобряват финансови средства за ремонт и облагородяване на прилежащото пространство около паметниците, в т.ч. огради, градинки, тревни площи, паркове, поставяне на осветителни тела, както и разходи за поставяне на скеле, транспорт, доставка, извозване на отпадъци и други дейности, които нямат пряко отношение към ремонтно-възстановителните дейности по военните паметници.

Общините, на които са предоставени финансови средства с постановление на Министерския съвет № 368 от 30 октомври 2024 г. за изпълнението на първи етап от ремонтно-възстановителните дейности на паметниците, следва да препотвърдят предложенията си през 2025 г. За целта е необходимо да представят актуална информация относно процеса по изпълнението на първия етап на дейностите, както и обновен разчет на необходимите финансови средства по количествено-стойностната сметка за завършване на планираните дейности, в случай че е настъпила промяна в разчета в хода на работата.

Проф. д-р Христина Янчева предостави думата на г-жа Кристина Алексова – главен експерт в отдел „Социални инвестиции и военно историческо наследство“, за да разясни как се извършва приоритизирането на получените предложения.

Г-жа Кристина Алексова сподели, че се предоставят ежегодно финансови средства, планирани от централния бюджет за опазването и поддържането на военните паметници в страната. Общините кандидатстват със своите предложения, които се разглеждат на Областна комисия „Военни паметници“ и се изпращат към Министерство на отбраната. След проведените комисии финансовите средства се разпределят от Министерството на финансите по бюджетите на общините, съгласно тяхното приоритизиране. Министерството на отбраната разполага с 420 000 лв. за

цялата страна, които са планирани средства от централния бюджет и трябва да бъдат разпределени, съгласно заявките на всички Областни администрации, като се разглеждат само предложенията на общините с изрядни документи.

Тя каза, че за изминалата година за област Пловдив са одобрени финансови средства в размер на 15 488 лв., които са разпределени между общините Калояново, Първомай и Садово. Предложението на община Първомай е свързано с по-сериозен ремонт на паметника, който изисква по-голяма сума и след проведени допълнителни разговори с общината е взето решение сумата да бъде разпределена в рамките на два етапа през 2024 и през 2025 година. През изминалата година е стартиран първия етап от дейностите и е одобрено финансиране в размер на 13 572 лв. с ДДС. Взето е решение, ремонта да продължи с втори етап през 2025 година с останалата част от дейностите - точка 15 от представената КСС - за облицовка и гранитни плочи по колоните на паметника. През изминалата година са одобрени още два паметника за ремонт - в община Калояново и община Садово. Идеята тази година е да се продължи и задължително да завърши ремонта в община Първомай, тъй като е започнат първия етап.

Днес комисията ще има възможност да се запознае с всички получени предложения, относно състоянието на паметниците и кои имат нужда от неотложен ремонт, за да бъдат изведени като приоритети. Всички останали могат да бъдат разгледани през 2026 или 2027 година.

Средствата са ежегодни и се отпускат от централния бюджет. Това е идеята на подреждането по приоритети и ако комисията не успее да го направи, то това става задача на комисията на Министерството на финансите и Министерството на отбраната, която прави разпределението, водейки се от подадени качествено документи и състояние на паметниците. За това Министерството на отбраната всеки път изисква актуален снимков материал на паметниците, а не стари снимки от регистъра или такива, направени през летния период. Важно е състоянието на паметниците в момента, за да се види действително къде са нарушенията по паметника и къде има нужда да се извърши неотложен ремонт.

Проф. д-р Янчева предостави думата на представителите на общините за да може след това областната комисия да вземе решение, относно приоритизиране на получените предложения.

Г-н Петър Георгиев – представител на община Куклен сподели, че тяхното предложение е за ремонт на военен паметник в с. Яврово. В предложението става дума за възстановяване на надпис и доставка и монтаж на гранит за стъпалата. Общата стойност на количествено-стойностната сметка за предвидените ремонтни дейности е в размер на 4794.60 лв. с ДДС.

Г-жа Петка Тодорова – представител на община Карлово информира, че е необходим ремонт на Паметника на загиналите във войните в с. Пролом, съгласно подадената информация от кмета. Ремонтът включва рехабилитация на фасадата, за което са изпратени количествено-стойностни сметки. Необходимата сума за ремонт на мраморните плочи и подновяване на надписите и лъвът ще възлезе на 5000.00 лв.

Г-жа Антония Стоянова – представител на община Брезово уточни, че са представили пред Областната комисия „Военни паметници“ предложение, свързано с поставянето на четири плочи с надпис върху паметника, построен в чест на загиналите във войните жители на община Брезово.

Проф. д-р Янчева допълни, че от приложените снимки се вижда, че паметникът е впечатляващ, като той е място за честване на различни национални празници в община Брезово, но в набора от документи има три оферти с различни суми, а е необходимо да бъде една от фирмата, с която общината ще работи.

Г-жа Кристина Алексова взе отношение като допълни, че това е дейност на община Брезово да бъде представена количествено-стойностна сметка, в която общината сама избира своя изпълнител, независимо дали е външна фирма. Това е решение на общината, която трябва да представи не оферта, а количествено-стойностна сметка.

Г-н Петър Биковски – представител на община Хисаря каза, че са представили предложения за ремонт и възстановителни дейности по паметник на загиналите във войните 1912-1913г., 1915-1918г. и 1944 г. жители на с. Паничери. Необходимите финансови средства са в размер на 12 042 лв. Второто предложение е за ремонт на паметник на загиналите във войните 1912-1913г., 1915-1918г., 1944-1945г. жители на с. Миромир, община Хисаря. Необходими са финансови средства в размер на 13 140 лв.

Г-жа Надежда Димитрова – представител на община Калояново сподели, че с постановление от предходната година са получили 842 лв. за почистване и възстановяване на надписи на паметни плочи на загиналите във войните 1912 г. - 1918 г. в с. Иван Вазово, община Калояново. Към настоящия момент се извършват ремонтни дейности в църквата на селото, където са ситуирани паметните плочи и поради това обстоятелство не могат да се извършат дейности по възстановяване, докато не приключи ремонта през юли-август 2025 г. Общината има ангажимент да отчете направените разходи след приключването на ремонта. По отношение на текущото заседание те са изпратили допълнително документация за дейности по възстановяване на военни паметници в с. Горна махала и в с. Ръжево Конаре. В количествено-стойностната сметка за с. Горна махала са предоставени само дейности, които ще бъдат реализирани по възстановяване на паметника, на мраморните плочи и мозаечните повърхности, както и на надписите. Другото им предложение е за с. Ръжево Конаре като основните дейности ще бъдат възстановяване на надписи и на мраморни плочи, които са част от монумента. Стойността за ремонта на първия паметник е около 2000 лв., а на втория - 9000 лв.

Г-жа Кристина Алексова допълни, че през изминалата година по отношение на община Калояново, паметникът в с. Горна махала, не е бил одобрен за финансиране, тъй като Министерството на отбраната следи и кога последно паметникът е бил финансиран със средства от държавния бюджет. В посоченият случай със с. Горна махала това е станало с Постановление на МС № 219/05.09.2019 година с 2 500 лв. При това положение, Министерство на финансите не може да одобри повторно финансиране

на един и същ обект. Ако се налага основен ремонт, поради настъпили обстоятелства, които не зависят от общината - непредвидена ситуация, например метеорологични условия, тогава общината има право да кандидатства повторно за финансиране на същия обект от държавни средства, но тогава трябва да се опише подробно какво се е нарушило от предходния ремонт в рамките на пет или шест години, за да се наложи да се кандидатства повторно.

Идеята на тези средства е да подпомагат общините, а не изцяло държавата да финансира всеки един ремонт. По закон общините имат ангажимент по опазването и поддържането на паметниците, а с тези средства Министерството подпомага общините. Когато е направено финансиране с държавни средства се очаква, че общината в следващите години ще се грижи за поддържането на паметника. Това е причината миналата година да не бъде одобрен ремонта на паметника в с. Горна махала. Ако има настъпило обстоятелство, което налага ново кандидатстване, то следва да се опише подробно и да се приложи към количествено-стойностната сметка, за да може да стане ясно защо е необходимо повторно финансиране в рамките на шест години, за да може Министерство на финансите да го разгледа.

След като изслуша коментара на **г-жа Кристина Алексова, г-жа Надежда Димитрова от община Калояново** оттегли предложението за с. Горна махала.

Проф. д-р Янчева каза, че община Първомай има получено финансиране и сега кандидатства за втори етап, като има подписан договор с изпълнител.

Г-жа Радостина Ставрева – представител на община Първомай благодари за получено през предходната година финансиране и посочи, че паметника на територията на общината се реновира из основи, като вече се полагат гранитни плочи, което ще спомогне той да се задържи в добро състояние много дълго време. Стълбите, които се ремонтират към момента са цели отливки, но все още не са готови. През изминалата седмица е уточнен цвета на гранитните плочи, които се намират на колоните и за които общината очаква следващото финансиране. При подадената количествено-стойностна сметка има леко повишаване, тъй като цената на гранита се е повишила в сравнение с предходната година. Затова в единствената точка 15 от миналогодишната КСС, която е останала за дофинансиране на втория етап има леко завишаване.

Г-жа Кристина Алексова уточни за община Първомай, че през изминалата година са одобрени т. 9, т. 10, т. 12, т. 13, т. 14 и т. 16 от тогава представената КСС, но се е взело решение вторият етап да бъде с финансиране, което да включва точка 15 - облицовка с гранитни плочи на колоните на паметника. В момента, в новата КСС, тази точка е заменена с шифър 0.9.2.3.2, т.е. това е СМР от вторият етап - облицовка на колони и завишеното е 27 466 лв. без ДДС. Предходната КСС е било за приблизително 24 000 лв. Министерство на отбраната е наясно, че няма как да се очакват отчети за извършени дейности, защото бюджета е предоставен в края на годината и е абсолютно нормално да няма как да бъдат усвоени получените средства, поради което те остават автоматично за тази година. Именно заради това тази година Министерството се старее в рамките на първото тримесечие да се свикат заседания на всички областни комисии, да се подготвят документите и да се получи финансиране, за да може общините да

работят спокойно през летния период и да се отчетат всички дейности в края на 2025 година.

Проф. д-р Янчева допълни, че след започване на заседанието, представители на община Асеновград са я информирали, че имат предложение за ремонт на военни паметници, което е изпратено днес и не е разгледано, а срокът, поставен от Областна администрация на общините за предложения е бил 14 февруари 2025 година. Тя отправи питане към г-жа Алексова дали това предложение следва да се разгледа, тъй като е извън поставения срок и дали да се включи в това заседание на комисията.

Г-жа Кристина Алексова смята, че предложението може да бъде разгледано при условие, че областната комисия вземе положително решение като след това бъде вписано в протокола, че е постъпило в момента заседанието. Конкретно за община Асеновград г-жа Алексова каза, че не са отчетели дейностите си от 2023 година, финансирани с ПМС с № 298 от 13.12.2023 година. С него са отпуснати средства за общините Асеновград и Садово. За община Асеновград са финансирани три паметника и към момента в МО не са получили отчет за ремонтните дейности.

Г-жа Даниела Костова – представител на община Асеновград се извини за забавените документи и благодари за предоставената възможност за разглеждането на изпратените предложения за ремонт на военните паметници на територията на общината. Те се отнасят за с. Горнослав, с. Козаново, с. Избеглии, с. Бачково, с. Новаково, с. Косово и с. Лясково. Има и предложение за изграждане на нов паметник на територията на гр. Асеновград. За трите села, за които е било осигурено финансиране не са намерени изпълнители на обществената поръчка, поради което са направени нови количествено-стойностни сметки, които показват актуализираните цени. Другото предложение е за изграждане на мемориал на загиналите асеновградчани, във войните за национално обединение.

Г-жа Кристина Алексова обясни, че по отношение на трите финансиралия на населените места, не е възможно да се представят актуализации на цените две години по-късно. Тези средства са одобрени и отпуснати през 2023 година. Тяхното усвояване е изцяло ангажимент на общината. Финансовите въпроси следва да се уточняват с Министерство на финансите, защото средствата се превеждат от тях към общината, като съответно общината трябва да ги отчете в Министерство на финансите. В Министерство на обраната постъпва информация за извършения ремонт с актуализирана анкетна карта и снимков материал. Тя припомни, че това са целеви средства и не могат да бъдат изразходени за друго. За новите три паметника общината има право да кандидатства, но не може да се гарантира, че когато комисията види, че парите за предходните не са усвоени ще финансира останалите три. По отношение на изграждането на нов военен паметник трябва да се извърви цялата процедура с решение на общински съвет за място, списък с имената на загиналите от Държавна агенция „Архиви“, източник на финансиране и т.н. След като се извърви цялата процедура по отношение на подготовката на документите, проектът се внася за разглеждане на заседание на Областна комисия „Военни паметници“. Ако становището на комисията е положително, се изпраща на Министерството на обраната за съгласуване по чл. 13, ал.

2 от Закона за военните паметници, съгласува се и започва процедура по изграждане на военен паметник. След като бъде изграден и регистриран, след години може да се кандидатства за ремонт при нужда. Тези средства се отпускат единствено за опазване и поддържане на съществуващите военни паметници.

Проф. д-р Янчева благодари за представените предложения. Тя сподели, че е разгледала всички постъпили предложения и е необходимо те да бъдат подредени по приоритет. Тъй като община Първомай кандидатства за втори етап, според нея те трябва да бъдат на първо място, защото вече има подписан договор с изпълнител и се работи по възстановяване на паметника. За да се завърши ремонта трябва да се осигури финансиране и на втория етап.

Започна дискусия, в която се постави питане към г-жа Алексова относно лимита на финансовите средства.

Г-жа Кристина Алексова каза, че не може да се говори за лимит, тъй като това зависи от състоянието на паметниците. През изминалата година е стартиран ремонт на мемориала в с. Гургулят. Неговото състояние е критично и години не е полагана необходимата грижа, поради финансови затруднения. Този ремонт надхвърля многократно допустимото за общини и области, но със съгласуване от Министъра на финансите е започнала процедурата.

За изминалата година за община Първомай са отделени 13 000 лв., а тази година за да завърши втория етап трябва да се подготвят 27 000 лв., така че ограничение няма когато е необходимо да се направи ремонт. В случай, че се появи паметник, който е разрушен или който предстои да падне, защото има и такива случаи се финансира приоритетно.

Проф. д-р Янчева предложи всички предложения на общините да бъдат подредени и подадени, освен военния паметник в с. Горна махала и трите паметника в община Асеновград, които са получили финансиране през предходните години. Те трябва да бъдат подредени като тези, които имат най-голяма нужда от ремонт да бъдат в по-горни позиции. Тя допълни, че от получените предложения, някои от паметниците са в лошо състояние, а някои от тях, пък са с важно значение за самите общини.

Г-жа Кристина Алексова каза, че военният паметник в община Хисаря има най-много нарушения и изкривявания в основата, което е предпоставка за разрушаване на паметника на по-късен етап, а това следи Министерството на отбраната.

В проведената дискусия се наблегна и на критерия посещаемост, защото пред паметника в община Брезово например се провеждат много тържества. Пред обществото тази паметник не изглежда добре и трябва държавата да се намеси, затова в най-кратък срок общината трябва да предостави количествено-стойностна сметка, която да е одобрена от кмета, както и списък на загиналите във войните.

Проф. д-р Янчева обобща, че след като са изслушани всички заинтересовани страни може да се направи следната подредба на военните паметници за приоритетно финансиране:

1. Община Първомай – втори етап
2. Община Хисаря – за двата паметника

3. Община Брезово
4. Община Карлово
5. Община Калояново
6. Община Куклен
7. Община Асеновград

Областният управител на област Пловдив отправи предложение за гласуване от Областната комисия „Военни паметници“ – област Пловдив на така изготвения списък.

Гласували - 19 присъстващи:

За - 19

Против - 0

Въздържали се - 0

Предложението се приема.

Проф. д-р Янчева продължи заседанието по точка втора от дневния ред – други. По точка 2 не постъпиха въпроси и предложения.

Областният управител на област Пловдив благодари на г-жа Алексова за участието в заседанието, както и на присъстващите за проявената активност.

Поради изчерпване на точките в дневния ред, заседанието бе закрито в 11:55 ч.

Към протокола е приложен присъствен списък на участниците в заседанието.

УТВЪРДИЛ:

ПРОФ. Д-Р ХРИСТИНА ЯНЧЕВА
Областен управител на област Пловдив

